

ponovno se spominje u Šibeniku, gdje se ugovorom obvezuje da će izgraditi dvije kapele u stolnoj crkvi.

LIT.: D. Frey, *Der Dom von Sebenico und sein Baumeister Giorgio Orsini*, Jahrbuch CC, 1913, 1–4, str. 44, 166, 167. — C. Fisković, *Naši graditelji i kipari XV i XVI stoljeća u Dubrovniku*, Zagreb 1947, str. 34, 142–144. N. B. B.

BASARIG, Filiberto (Bazarič, Filibert), arhitekt i slikar (Gorica, 1843 – Trst, 1896). Studirao arhitekturu u Grazu 1865–67, nastavio studij i doktorirao na sveučilištu u Padovi 1869. Djelovao u Rijeci kao arhitekt u općinskomu građevnom uredu. Rekonstruirao u neorenesansnomu stilu gornji kat i kupolu Gradskoga tornja, pročelje i zvonik zborne crkve, projektirao novo pročelje na Municipiju 1874. i 1882, palaču Penzionoga fonda na Mlaci 1894. i grobnicu obitelji Ploech 1887 (s I. Rendićem). Od urbanističkih rješenja važni su projekti za javni perivoj na Mlaci 1874. u stilu engl. parkova i »Potkova« na gradskom groblju Kozala u Rijeci (s V. Celligijem). Bio je osnivač riječke Filharmonije, a imao je i slikarski atelje u Rijeci.

LIT.: Suicidio emozionante, *La Bilancia*, 20. I. 1896. — R. Matejčić, *Od inicijative do ostvarenja Gradskog parka na Mlaci 1875. godine*, Hortikultura, 1976. — *Ista*, Kako čitati grad, Rijeka 1990, str. 460, 462. Ra. Mat.

BASILJ (Bazilj), Juraj, slikar u Dubrovniku i Kotoru (XV. st.). God. 1459. surađuje u Dubrovniku sa slikarom Lovrom Dobričevićem. U Kotoru, gdje ima dućan, radi veliki poliptih za bratovštinu Sv. Križa (1468). Posljednji put se spominje 1478. a umire prije 1513. Djela mu nisu očuvana.

LIT.: K. Prijatelj, *Bibliografski i biografski podaci o majstorima dalmatinske slikarske škole*, Prilozi – Dalmacija, 1968.

BASILJ (Bazilj), Pavao, slikar u Dubrovniku (XV. st.). Brat slikara Jurja. Sa slikarima Božidarom Vlatkovićem i Matkom Radosalićem sklapa u Dubrovniku ugovor o zajedničkom radu (1474) te s njima izvodi niz djela, osobito za Knežev dvor. God. 1477. obvezuje se naslikati poliptih za crkvu Sv. Marije u Stonu. Dovršava jednu sliku Lovre Dobričevića 1478, kada se spominju i njegovi radovi u crkvi Sv. Petra, ali ništa nije očuvano.

LIT.: K. Prijatelj, *Bibliografski i biografski podaci o majstorima dalmatinske slikarske škole*, Prilozi – Dalmacija, 1968. Iv. Mat.

BASLER, Đuro, arheolog (Sijekovac kraj Bosanskog Broda, 6. III. 1917 – Sarajevo, 3. II. 1990). Studije završio u Zagrebu. God. 1950–59. radi u Zavodu za zaštitu spomenika kulture Bosne i Hercegovine u Sarajevu, kada vodi istraživanje i konzerviranje kasnoant. vile na Mogorjelu, te srednjovj. gradova u Jajcu, Doboju, Doboru, Tešnju, Ključu na Sani, Vranduku i Ostrošcu kraj Cazina. Od 1960. ravna odjelom za istraživanje paleolitika u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine. Vodio istraživačke radove na nekoliko nalazišta kulture pračovjeka u području S Bosne, I Hercegovine i u Crnoj Gori. Važnija iskopavanja obavio na Kamenu i Londži u Makljenovcu kraj Doboja, Kadru kraj Odžaka, Badnju kraj Stoca i Crvenoj Stijeni iznad rijeke Trebišnjice. Posebno su važne njegove sinteze koje se odnose na paleolitik, na kasnoantičku arhitekturu i na srednjovj. umjetnost Crkve bosanske.

BIBL.: Grborezi (sa Š. Bešlićem), Sarajevo 1964; *Kasnoantičko doba u Bosni i Hercegovini*, u knjizi: *Kulturna istorija BiH*, Sarajevo 1966; *Nekropola u Velim ledinama u Gostiju (Donja Zeta)*, GZMBiH, 1969; *Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini*, u knjizi: *Kulturno nasljeđe BiH*, Sarajevo 1972; *Crvena stijena*, Zbornik radova, Nikšić 1975; *Rimski metalurški pogon i naselje u dolini Japre*, GZMBiH 1976–77; *Život i kultura paleolitskog i mezolitskog čovjeka na tlu jugoslavenskih zemalja*, u knjizi: *Praistorija jugoslavenskih zemalja*, I, Sarajevo 1979, str. 103–119; *Nalazišta paleolitskog i mezolitskog doba u Bosni i Hercegovini*, ibid., str. 313–330; *Starokršćanska arheologija*, Sarajevo 1984. R.

BASSANI, Quintino, slikar (Rogočani kraj Labina, 31. X. 1928). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1955 (M. Tartaglia). Specijalni odjel za slikarstvo završio je 1957 (A. Mezdijć). U ranim radovima služi se netradicionalnim sredstvima i materijalima (metalna folija, pijesak), poslije ga zaokuplja racionalno oblikovanje plošnih elemenata. Oko 1980. vraća se zavičajnomu motivu i sažima istarski krajolik u sustav geometrijski stiliziranih oblika. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1959, 1977, 1978, 1981), Beogradu (1960), Rovinju (1970, 1975), Labinu (1969, 1979), Puli (1969), Vinkovcima (1979), Firenci (1961, 1963), Veneciji (1963), Milanu (1963), New Yorku (1965) i Rijeci (1981). Slika veće kompozicije u javnim prostorima.

LIT.: M. Peić, *Geometrijske duhovitosti*, Telegram, 16. II. 1962. — V. Maleković, *Svedeni simboli krajolika*, ibid., 28. X. 1977. — Ž. Sabol, *Quintino Bassani* (katalog), Zagreb 1978. — V. Ekl, *Quintino Bassani* (katalog), Rijeka 1981. V. El.

BASTALEC, Stjepan, naivni kipar (Blaškovec, 10. V. 1917 – Zagreb, 5. VII. 1965). Zanimanjem je bio frizer. Modeliranje u drvu započeo je

I. BARTOLIĆ i M. BEGOVIĆ, hotel Eden u Rovinju

u ranoj mladosti. Bio je utemeljitelj Društva nezavisnih naivnih umjetnika Hrvatske i njegov prvi predsjednik. U njegovu salonu u Petrinjskoj ulici u Zagrebu sastajali su se i izlagali brojni izvorni umjetnici. Sudjelovao je na skupnim izložbama.

BASTIAN (Baštijan), Ivan, slikar (Baštijani kraj Kastva, 3. X. 1828 – Trst, 11. III. 1886). Izradio oltarne slike: *Sv. Matej* u crkvi Sv. Mateja u Viškovu, 1863; *Sv. Nikola* u crkvi u Kukuljanovu, 1882; *Sv. Ana* u župnoj crkvi u Voloskom. Kao ilustrator stvorio je tipove iz naroda Jurinu i Franinu, koji su u Istri i danas vrlo popularni.

LIT.: B. Vižintin, *Umjetnička rijeka XIX. stoljeća*, Rijeka 1993.

BASTL, Vjekoslav, arhitekt (Přibram, 13. VIII. 1872 – Zagreb, 3. IX. 1947). Završio Graditeljsku školu u Zagrebu i Akademiju u Beču (O. Wagner). Vraća se 1901. u Zagreb i zapošljava u građevnoj firmi »Hönigsberg i Deutsch«. Od 1906. radio kao ovlaštenu arhitekt od 1919. profesor na Srednjoj tehničkoj školi u Zagrebu. Sudjelovao je na brojnim natjecanjima u Zagrebu, Beču, Ljubljani, Sarajevu i Beogradu. B. donosi u zagrebačku sredinu zrele oblike bečke secesije. Zgrade koje početkom stoljeća projektiraju »Hönigsberg i Deutsch« nesumnjivo se vežu uz dolazak Bastla u firmu: kuća »Rado« na Trgu bana Josipa Jelačića (1903), Trgovačko-obrtni muzej (danas Etnografski, 1903), zgrada »Elsa-fluid« na Trgu bana Josipa Jelačića (1905). U kasnijim projektima teži jednostavnim

V. BASTL, Etnografski muzej u Zagrebu

BAŠĆANSKA PLOČA

i funkcionalnim rješenjima: zgrade Kemijskoga laboratorija i Fizikalnoga instituta Sveučilišta na Marulićevu trgu (1928); gradska tržnica (1927); Bartulićeva kuća (1928); vila Radošević (1929) i zgrada tržnoga nadzorništva (1930) na Dolcu; bivša Visoka komercijalna škola u Ul. kralja Zvonimira 8 (1928); obnova crkve Sv. Petra u Vlačkoj ul. (1930); vile u Tuškancu i Nazorovoj ul., sve u Zagrebu, te Činovnička banka u Beogradu.

LIT.: V. Potočnjak, *Arhitektura u Hrvatskoj 1888–1938*, Građevinski vjesnik, 1939, 4–5. — T. Premrl, *Hrvatska moderna arhitektura između dva rata*, Zagreb 1990. T. Pl.

BAŠĆANSKA PLOČA, jedan od najstarijih pisanih, u kamenu klesanih spomenika hrvatskoga jezika. Naziv je dobila prema mjestu *Baška* na otoku Krku, gdje je nađena u nekadašnjoj benediktinskoj crkvi Sv. Lucije kraj sela Jurandvora. Nastala je u doba narodnih vladara u drugoj pol. XI. st., a pisana je pismom prelaznoga tipa iz oble u uglatu glagoljicu. Sadržaj natpisa govori o darivanju posjeda kralja Zvonimira crkvi Sv. Lucije i o podizanju te crkve. Oblik ploče, poglavito ornamentirani friz i žlijeb sa strane, upućuju na to da je ploča izvorno služila kao lijevi plutej crkv. pregrade (septum). Poslije, vjerojatno u XV. st., dospjela je kao spolij u pločnik crkve te je dosta oštećena. Ploča je prvotno bila polikromirana. Uz gornji rub teče ornamentirani pojas s biljnim motivom troprutastih vitica i lišća, kakav je zastupljen na plohozrebama X–XII. st. Sav ostali prostor ispunjen je glagoljskim natpisom, tek je s lijeve strane ostavljen prazan rub širok 10 cm. B. p. ima značaj isprave, kako su se one pisale u Dalmaciji i u Hrvatskomu primorju u XI. i XII. st. i važan je dokument za lingvistiku, glagoljsku paleografiju, lik. umjetnost i hrv. povijest. Sada se nalazi u atriju glavne zgrade HAZU u Zagrebu.

LIT.: V. Štefanić, *Opatija sv. Lucije u Baški*, Zagreb 1937. — J. Hamm, *Datiranje glagoljskih tekstova*, Radovi Staroslavenskog instituta, 1952, 1. — B. Fučić, *Bašćanska ploča kao arheološki predmet*, Slovo, 1957, 6–7. — Bašćanska ploča, I–II, Zagreb 1988. R.

BAŠIĆEVIĆ, Dimitrije, povjesničar umjetnosti i likovni umjetnik (Šid, 14. III. 1921 – Zagreb, 18. XII. 1987). Studirao je na Filozofskom fakultetu u Beču (1942–44) i u Zagrebu (1945–49). Doktorirao je u Zagrebu disertacijom o Savi Šumanoviću 1956. Bio je jedan od osnivača i voditelj Galerije primitivne umjetnosti u Zagrebu 1952–56. Bavio se likovnom kritikom, teorijom umjetnosti i fotografije, te poezijom. Pod pseudonimom *Mangelos* djelovao je u grupi »Gorgona« 1959–66. Zastupao je ideju »no-art« čija je osnovna značajka odustajanje od estetske metafore i svođenje izražajnih mogućnosti na elemente mišljenja. Sudjelovao je na izložbama u Zagrebu (1968, 1977, 1979, 1981) i u Novom Sadu (»Fenomen Picasso«, 1972).

BIBL.: Milan Steiner (katalog), Zagreb 1956; Mirko Virius, Zagreb 1958; Sava Šumanović, Zagreb 1960; Ivan Generalić, Zagreb 1961; *Funkcionalna umjetnost*, u katalogu: Nove tendencije 3, Zagreb 1963; *Fotografija između dvije civilizacije* (katalog), Banja Luka 1979.

LIT.: B. Stipančić, Dimitrije Bašićević Mangelos (katalog retrospektive-monografija), Zagreb 1990. Ž. Sa.

BAŠIĆ, Ljubomir, slikar (Prugovo kraj Splita, 7. III. 1903). Završio Tehničko-obrtničku školu u Splitu 1922 (E. Vidović). Studirao na akademijama u Zagrebu, Beogradu i Rimu. Bio je lik. pedagog u Šibeniku i Splitu. U ranijem razdoblju na postimpresionistički način slika krajolike i ljude iz zavičaja (*Pijanac*, 1932; *Šibenik*, 1932; *Kestenjara*, 1935). Poslije 1945. opredjeljuje se za prizore s većim brojem likova u gradskim ambijentima (*Pjaca*, 1960; *Peristil*, 1965; *Na ribarnici*, 1971). Zadržao je vedru paletu i poetičnu interpretaciju svjetlosti u prostoru. Osnivač je i organizator grupe »MAR«, s kojom je izlagao u Zadru, Augsburgu, Osijeku i Šibeniku. Samostalne izložbe: Šibenik (1926, 1928, 1931, 1958, 1967, 1976), Split (1929, 1965), Rijeka (1963), Beograd (1964), Zagreb (1964) i Zadar (1965). Retrospektivna izložba priredena mu je u Splitu 1978.

LIT.: J. Budak, *Poetičnost paleta Ljubomira Bašića*, Glas Zadra, 6. VI. 1959. — K. Prijatelj, Ljubomir Bašić (katalog), Beograd 1964. — V. Maleković, *Varijacije na temu svjetlosti*, Vjesnik, 24. XI. 1964. — C. Fisković, Ljubomir Bašić, 50. godišnjica umjetničkog rada (katalog), Split 1978. Ž. Sa.

BAŠIĆ, Nikola, arhitekt (Murter, 28. VIII. 1946). Diplomirao na Arhitektonsko-urbanističkomu fakultetu u Sarajevu 1972 (Z. Ugljen). Do 1981. djeluje u Sarajevu, potom u Zadru. Među izvedenim objektima posebno se ističu nautičko-turistički centar »Zlatna luka« kraj Zadra (1986–92) i marina u Betini na otoku Murteru (1990–91), kojima odlike lokalne gradnje premeće u modernu strukturu. Značajan je njegov doprinos oblikovanju novih stambenih jedinica u bloku 9 A u naselju Bili Brig u Zadru. Dobitnik je prvih nagrada na natječajima za privredno-sportski centar u Tuzli (1976, s H. Čemalovićem), turističko naselje Monsena u Rovinju (1977, s V. Delfar) te robnu kuću u Zadru (1981, s A. Uglešićem).

LIT.: M. Gamulin, Bašićev zlatni rez, Slobodna Dalmacija, 30. I. 1993. F. Vu.

BAŠKA, naselje na otoku Krku. Uz more su ostaci ant. naselja (mozaici, nadgrobni spomenici, kapiteli, tragovi akvedukta). U Maloj luci iznad ant. naselja *Bosar* nalaze se ruševine utvrđenoga grada i crkve (s leznama) iz ranobiz. razdoblja. Na brdu oko groblja i prvotne župne crkve Sv. Ivana (izvorno ranoromaničke, oko 1100, sa zvonikom na pročelju) vide se ruševine srednjovj. Baške koju su 1380. spalili Mlečani. Nakon toga naselje se spušta u luku, duž koje se nižu povezana pročelja kuća ambijentalne vrijednosti.

U novoj, trobrodnoj župnoj crkvi Sv. Trojstva (XVIII. st.) smješteni su ranoromanički kapiteli, oltarna slika iz kraja XV. st. (M. Marziale),